ISSN 2149-5491

BELGÜ

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ İNSANİ BİLİMLER VE EDEBİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

YIL:2 SAYI:3
BAHAR 2016

Scanned with CamScanner

BELGÜ

Bahar 2016

Scanned with CamScanner

BELGÜ

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ İNSANİ BİLİMLER VE EDEBİYAT FAKÜLTESİ DERGİS

Yıl:1 / Sayı:3 / Bahar 2016 - ALTI AYDA BİR YAYINLANIR

Ardahan Üniversitesi İnsani ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı Adına Sahibi
Prof. Dr. Alpaslan CEYLAN

Editör Kurulu

Prof. Dr. Alpaslan CEYLAN

Doç. Dr. Bahattin ÇELİK

Doç. Dr. Mitat DURMUŞ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet KILDIROĞLU

Dizgi : Oğuz ARAS
Düzenleme : Salih ÖZYURT
Kapak - İç Düzen : sm[art] 0442 235 1 235
ISSN : 2149-5491

Belgü, Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi'nin resmi yayın organıdır. Yayın dili Türkçe ve kabul gören Batı dilleridir. Yılda iki kez basılan ulusal hakemli bir dergidir. Bu dergide yayımlanan makalelerin içeriği tamamen yazarların sorumluluğundadır.

Yazışma Adresi: Ardahan Üniversitesi Yenisey Kampüsü İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Binası – Çamlıçatak Mevki Merkez, Ardahan – Türkiye
Tel: 0 478 211 75 26 Faks: 0478 211 75 27 e-mektup: ibef@ardahan.edu.tr

Scanned with CamScanner

DANIŞMA KURULU

1. Prof. Dr. Dilaver Düzgün – Atatürk Üniversitesi
2. Prof. Dr. Ceval Kaya - Ardahan Üniversitesi
3. Prof. Dr. Yakup Çelik – Yıldız Teknik Üniversitesi
4. Prof. Dr. Süleyman Kayıpov – Kırgız-Türk Manas Üniversitesi
5. Prof. Dr. Sebahattin Balcı - Kırgız-Türk Manas Üniversitesi
6. Prof. Dr. Orhan Büyükalaca - Korkutata Üniversitesi
7. Prof. Dr. Ahmet Beşe - Atatürk Üniversitesi
8. Prof. Dr. Ali ABİŞEV - Kızılorda Korkut Ata Devlet Üniversitesi
9. Prof. Dr. K. Minsara Sadvakassovna - Kızılorda Korkut Ata Devlet Üniversitesi
10. Prof. Dr. Prof. Dr. Asılbek Kulmirzayev - Kırgız-Türk Manas Üniversitesi

BİLİM KURULU

1. Prof. Dr. Funda Toprak – Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
2. Prof. Dr. Gürkan Doğan - Ardahan Üniversitesi
3. Prof. Dr. Hülya Argunşah – Erciyes Üniversitesi
4. Prof. Dr. İbrahim Şahin - Osmangazi Üniversitesi
5. Prof. Dr. İlhami Durmuş – Gazi Üniversitesi
5. Prof. Dr. İsmail Parlatır – Ankara Üniversitesi
6. Prof. Dr. Kazım Köktekin – Atatürk Üniversitesi
7. Prof. Dr. Kylyshbay Aldabergenovich Bissenov - Kızılorda Üniversitesi
8. Prof. Dr. M. Fatih Andı – Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi
9. Prof. Dr. Mehmet Törenek - Atatürk Üniversitesi
10. Prof. Dr. Nurettin Demir – Hacettepe Üniversitesi
11. Prof. Dr. Orhan Büyükalaca – Korkut Ata Üniversitesi
12. Prof. Dr. Ramazan Kaplan – Bartın Üniversitesi
13. Prof. Dr. Ramazan Korkmaz – Medeniyet Üniversitesi
14. Prof. Dr. Salih Çeçen – Ankara Üniversitesi
16. Prof. Dr. Süleyman Kayıpov - Ardahan Üniversitesi
17. Prof. Dr. Turgut Yiğit – Ankara Üniversitesi
18. Prof. Dr. Ahmet Beşe – Atatürk Üniversitesi
19. Prof. Dr. Salim Cöhçe - İnönü Üniversitesi
20. Prof. Dr. Hasan Basri Karadeniz - Dumlupınar Üniversitesi
21. Prof. Dr. İbrahim Tellioğlu - Ondokuzmayıs Üniversitesi
22. Prof. Dr. Ömer Soner Hunkan – Trakya Üniversitesi
23. Yrd. Doç. Dr. Akın Bingöl - Kafkas Üniversitesi
24. Yrd. Doç. Dr. Yavuz Günaşdı-Atatürk Üniversitesi

Scanned with CamScanner

İÇİNDEKİLER

Kuzeydoğu Anadolu Yüzey Araştırmalarında Keşfettiğimiz Kaya Mezarları
Alpaslan CEYLAN 7

Öğrenci Profili Üzerine Bir Araştırma
Yrd. Doç. Dr. Oğuz ŞİMŞEK 65

Gaziantep/İslahiye Leçe Bölgesi Oygu Tekne Mezarları
İbrahim ÜNGÖR / Oktay ÖZGÜL 89

Müzeciliğin Bilimsel Kavramlar Açısından Anlamı
Elfira MELİKOVA-GURBANOVA 105

Bitmeyen Hasret Ahıska
Yrd. Doç. Dr. Hanzade GÜZELOĞLU 117

Kırgızlar Üzerine Gözlemler
W.W. RADLOFF 127

Şair Rövşen Hasayoğlu Yaratıcılığı Üzerine
Babek KURBANOV 139

Orta Çağ'daki Küresel Uygulamalardan Günümüzdeki Küreselleşmeye
Prof. Dr. Remzi ATAOĞLU 151

Myths of the Archaic State: Evolution of the Earliest Cities, States, and Civilizations
Norman YOFFEE 159

Hoca Sadeddin Efendi'nin Tacü't Tevârîh İsimli Eseri ...
Süleyman LOKMACI 165

Scanned with CamScanner

MÜZECİLİĞİN BİLİMSEL KAVRAMLAR AÇIDAN ANLAMI

Elfira Melikova-Gurbanova[1*]

Özet

Müze birçok fonksiyonu yerine getiren bir müessesedir. Müzelerin bilimsel açıdan araştırılması da çok yönlü olarak faydalı olacaktır. Örneğin sergi ve sergileme yalnız profilli bilimsel araştırmalara konu olmaz aynı zamanda müzecilik, psikolojik ve pedagoji gibi diğer disiplinler tarafından da araştırılmaktadır. Bu nedenlerden dolayı müzedeki tetkikatlar daha çok disiplinlerarası özellik taşımaktadır.

Müzelerde yapılan araştırmalar ekspozisyon ve sergilerin teşkili açısından oldukça faydalı olmaktadır. Bununla birlikte insanlar arasında eğitici, geliştirici, aydınlatıcı fonksiyonlarını da yürütmektedir. Bu yönden yapılan araştırmaların sonuçları diğer bilim dalları içinde de önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

Özel bir disiplin olarak müzecilik kavramı pratik, teorik ve metodolojik temelleri oluşumun tarihsel deneyimini özetlemektedir. Müzecilik genel olarak bilim, eğitim ve kültür ile ilgili olmakla birlikte toplumsal gelişimin genel eğiliminden uzak kalmamıştır. İnsanın ahenkli gelişimini amaçlayan müzecilik faaliyetini anlamak elde edilmiş tarihsel tecrübe ve onun mahiyetini idrak etmeden mümkün değildir.

Bu incelemede bilimsel müzecilik kavramının tanıtımı için daha kesin bir yaklaşımın örnek verilebilir olduğunu savunmaktayız. Makalede müzeciliğin pratik ve teorik sorunları ile ilgili imkân çerçevesinde ortaya koyabildiğimiz bazı fikirlerin Türkiye

1 * Doç. Dr. Azerbaycan Devlet Kültür ve Güzel Sanatlar Üniversitesi (Bakü) E-mail:Elfira1963@mail.ru Cep.: 050765 09 83, Ev.:012 513 57 04

Scanned with CamScanner

"de de müze elemanları ve sanat adamları için faydalı olabileceğine inanıyoruz

Anahtar Kelimeler: tarih, bilim, araştırma, müze, müzecilik.

Theme: Scientific Concept of Museology: Facts and Analysis

Abstract

A museum is a multifunctional institution and its research activities reorganized in complex and comprehensive way. For example, museum exposition is related not only to a specific scientific area but it may be also an integral part of research in Museology, Psychology or Education. Therefore the researches in museums should be considered as interdisciplinary. Quantity and quality of the researches conducted by a museum seem to be one of the key factors associated with scientific value of its expositions or exhibitions. On the other hand quality of researches has a great significance foreducationalactivities conducted in museums. The results of suchresearchescreate opportunities for further discoveries as well as increase capacities of various scientific disciplines.

Researches in museums, make a great contribution to the organizations of the expositions and exhibitions. Nevertheless, they execute educational, improving and informative functions among people. In that respect, outcomes of these researches provide major resources for the other disciplines.

As an exclusive discipline, the concept of museology summarizes the historical experience of practical, theoretical and methodological essentials. As well as being related to science, education and culture in general , museology has not been separated from the general tendency of public development. Understanding the museology as an activity which aims to the harmonious development of humanity is not possible without the perception of the historical experience and its significance.

In this research, we support the idea that a more specific approach to introduce the perception of scientific museology can be used as an example. We believe that some ideas in this essay about the practical and theoretical problems of museology and their solutions, will be quite beneficial to the artists and museum employees in Turkey.

Keywords: history, science, research, Museology

Scanned with CamScanner

Metropoliten Müzesi (New-York).

Her bir bilimsel disiplin obje ve konusuna dayalı kendi yöntemini oluşturur. Şu anda, bilimin gelişmesi, iki eğilimin mevcutluğu ile karaktersize olmaktadır; Bilgilerin entegrasyonu ve onların tefrik edilmesi, ayrılması, bilimsel verilere dayanarak biz aşağıdaki bilimsel sonuçlara ulaşabiliyoruz. Günümüzde çeşitli bilim dallarına ait yöntemlerin hızlı bir şekilde karşılıklı etkileşimi sürecine tanık olmaktayız ve bu onların farklılaştırılması yolunda belli zorunluklar meydana gelmektedir. Bilim dalında her hangi bir tekrar edilemez yöntemin mümkün olması imkânsızdır.

Tüm bilimler birbirileri ile karşılıklı etkileşim içerisindedirler. Bu durum bir kez daha insanlığı bilginin asıl ilkel kaynaklarına müracaat etmeye ve onları öğrenmeye sevk ediyor. Müzecilikle ilgili çeşitli kaynaklarda bu bilim hakkında bir takım seçenekler ve düzenlemeler ileri sürülmektedir.

Moskova'da 1988 yılında yayımlanan "Müzecilik" adlı kitapta yazılanlara göre "*Müzecilik, bir sosyal bilim olarak sosyal enformasyonları, bilgilerin ve emosiyaların (hislerin, duyguların)algılanması ve ötürülmesini müze nesneleri vasıtasıyla hayata geçirir.*" Ayni zamanda müze ve müzecilik sosyal müessese olarak kendi fonksiyonlarını, formlarını farklı sosyal ekonomik koşullarda hayata geçirir.

Araştırmanın objesi, malzemenin biriktirilmesi ve materyal toplama merhalesinde bilimsel olsa dahi bilimin esas konusu hiçbir zaman hazır durumda ortaya çıkmamaktadır. Müzeciliğe bilimsel yaklaşım acısından dikkat ettiğimizde ve bu alan-

Scanned with CamScanner

daki araştırmalara dayanarak müzeciliğin tarifini şu şekilde ifade etmek mümkündür; Müzeciliğin konusu sosyal enformasyonların birikimi, muhafazası, bilgilerin, anane-lerin, tasavvurların, duyguların algılanması ve müze araçları vasıtasıyla aktarılması, müzeciliğin oluşturulması, geliştirilmesi, müze ve müze kavramının meydana gelmesi ve sosyal hayatta kendisini ifade edebilmesi gibi objektif kanuna uygunlukla doğru-dan doğruya bağlıdır.

Müzeciliğin unsurlarını farklı bir perspektifte araştırdığımız zaman bir kaç bilim dalının özelliklerinin de dikkate alınması gerçeği ortaya çıkmaktadır. Müzeciliğin yapısını oluşturan parçaların birbirileri ile alakadar oldukları kendini göstermektedir. Her şeyden önce bu onların münasebetlerinin teorisi ve tarihi ve N.G.Çernısevski tarafından da ileri sürülmüş fikri ile iyice kanıtlanmıştır : *'Predmetın burada disiplinin, dersin, mevzunun tarihi olmadan onun teorisi de olamaz, fakat Predmetin teorisi olma-yan yerde onun tarihi hakkında tartışma bile başlatılamaz, çünkü Predmet, ayni zamanda buradaki bilgiler ve onun sınırları hakkında hiçbir anlayış sahibi olmak imkansızlaşıyor'*

Drezden Müzesi

Scanned with CamScanner

Müzeciliğe ait edilmiş birçok bilimsel eserlerde farklı yöntemlerin kullanılmasına tanık olmak mümkündür. İlgi çekicidir ki, onlar çoğu kez diğer ilimlere ait yöntemlerle denilebilir ki aynı disiplin uygunluklarına sahiptirler. Bu nedenlerden dolayı da müzelerin bilimsel araştırılması *interdisipliner* özellik taşımaktadır. Müzecilik birçok faaliyet sahalarında diğer bilim dallarının özelliklerini de dikkate almak açısından önem taşımaktadır. Müzecilik te birçok disiplinlerin birbirileri ile karışmış haldeki durumu içerisinde kendisini ifade ediyor.

Müze eksponatlarının, eşyalarının tetkiki sürecinde bu durumu da dikkate almak gerekir, aynı zamanda bu bilim dallarının birbirileri ile olan spesifik alakalarını da unutmamak gerekir. Bu konu içerisinde müzeciliğin kendi problemlerini çözmek için diğer disiplinlerin dillerine özgü prensiplere bile müracaat etmeleri gibi bir gerçeklik ile de karşılaşmak mümkündür. Pratik ve teorinin bir birileri ile uzlaşması sonucunda müzecilik faaliyeti için geniş imkânlar meydana gelir ve onun diğer bilim dalları ile olan entegrasyonunun nedenlerini anlamaya imkân sağlamış olur. Ortaya çıkan durumda, müzeciliğin objesi sosyal hadise olarak müze ve müze işidir. Fakat müze muhiti tarih, kültür tarihi, sanat teorisi, pedagoji, psikoloji, estetik gibi bilim dalları tarafından da araştırılmaktadır. Müzeciliğin birçok sosyal ve tabiat bilimleri ile de ilişkide olmasını söylemek mümkündür. Tarih bir daha ispatlıyor ki, ilmin belli sahalarını araştıran bilim adamları tedricen kâinatın başlangıç tarihinin araştırılmasına daha çok önem vermeye başlamışlardır. Daha sonralar tarihi gerçekliklere gözle tarassut bakış, eski arkeolojik, maddi medeniyet abidelerini merak ve ilgi, günü günden artmakta devam etmiştir. Müzelerin kapsamlı font birikimi birçok disiplinler için önemli kaynak teşkil etmektedir. Bu bakımdan tarih ilmi onların manasının saptanması ve bilimsel araştırmalarda yer alması yeni yen, bilgi ve tasavvurların ortaya çıkması için de önemli rol oynamaktadır. Bundan dolayı müzedeki ekspozisyonlara eşya, numune tarihsel zaman aşamalarının açsından yaklaşımın önemi oldukça büyüktür. O yalnız geçmişi anlamakla birlikte, ayni zamanda her bir insan karsısında yen yeni perspektifler aça bilir. Ekspozisyon yalnız olup bitenlerden değil, ayni zamanda bugünkü hadiseler hakkında, insanların yaşam tarzı ve istekleri hakkında da bilgiler vermektedir. Ekskursiyalar geziler zamanı aldığımız bilgiler sonucu bizlerde tarih ilmine ve etnografyaya merak oldukça artmış olabilir. Müzelere tekrar olarak gelmek isteği bir dahi artmış oluyor.

Müzeler geniş halk kitlelerinin maddi ve manevi kültürüne ulaşmalarına hizmet etmektedir. Kitlelerin sosyal ve kültürel gelişim sürecine etki göstermek imkânları

Scanned with CamScanner

arahksız olarak onların müzelerde birikmiş kültür mirasına olan ilgisini artırmaktadır. Yukarıda kaydettiklerimiz bir daha ispatlıyor ki, müzeler ilme yalnız pratik katkı sağlamamış ve dahi koleksiyonları araştırmak bakımından pratik katkı sağlamamış, aynı zamanda onu bilimsel-enformasyon verilerle zenginleştirmişlerdir. Araştırma anlayışı altında bilgilerin oluşturulması, paylaştırılması, kullanılması ile ilgili özel bir faaliyet türü ve onların farklı disiplinler, bilim müesseseleri, müzeler tarafından istifade olunması düşünülmektedir.

Müzeciliğin uzun süreli tarihsel gelişim süreci kendi teori sistemini, anlayışlarını, yöntemlerini, diğer bilimler arasındaki yerini anlamağa yaklaşık olarak yalnız XVI. asırdan itibaren başladığı tahmin ediliyor. XVI-XVII asırlardan başlayarak Avrupada özel müesseseler olarak yeni müzeler oluşturulmaya başlandı. Erken kapitalist istihsal usulünün bu dönemi ilmin, sanatın, edebiyatın çiçeklenmesi ile karakterize olunuyordu. Artık XVII-XVIII asırlarda tarihi müzeler yaranmağa başladı. Müzelerde toplanmış koleksiyonlar bilim adamlarının dikkatini çekmeye başladı. Böylece müze faaliyeti bilimsel araştırmalara yeni ampulse vermeye başlamakla birlikte, aynı zamanda ilim dallarının istikametlerinin belli olunması yolunda faydalı olabilir ve bu hiç kuskusuz, müzelerin önemini bir daha artırmış oldu. XIX. asra kadar klasik antik dönemin, daha sonralar ise hatta erken ortaçağ tarihinin öğrenilmesi çoğunlukla müzelerdeki malzemelere, belgelere esasen gerçekleştirilmekte idi. Bu bilgileri tarihçi T.Y.Yurgenyeva"nın müzecilikle ilgili görüşlerinde bulabiliriz. " 1877 yılında "Yeşil bahçe" adlı ünlü Drezden Müze"sinin müdürü Dj.Gressi "Müzecilik ve Antikacılık

Tasviri Sanatlar Müzesi (Bakü)

Üzere Dergi" meydana getirmiş ve birkaç yıl sonra kendi "Bir Bilim Olarak Müzeloji" makalesini burada yayımlamıştır ki, bunula da o, yeni bir tetkikat konusunun potansiyel imkânlarını ortaya koyabilmiştir. Böylece bilim alanına *"müzeoloji"* terimi dâhil olabilmiştir ki, bu da Rus ananelerine göre "müzecilik" anlamına gelmekte idi. XX.asrın baslarından itibaren müzecilik anlamına bir bilim dalı olarak dikkat çekilmeğe başlandı. Bu yıllarda müzecilik problemlerine ait edilmiş ilk süreli akademik dergiler yayımlanmaya başlandı. 1901 yılında İngiltere"de "*Museums Journal*" ve 1905 yılında Almanya"da "*Museumskunde*" dergilerin temelleri koyuldu. Uluslararası müze faaliyetlerinin çeşitli ülkelerin uzmanları hesabına bir araya getirilmesi sonucu *"Mouzeion"* (1927-1946) dergisi ve birçok monografiler meydana gelmiş oldu.1946 yılında Paris "de İngiliz *abreavaturu* (yazıda ve konuşmada bilinen şeylerin baş harflerini alarak yapılan kısaltma((ИКОМ (International Council of Museums) adı altında Müzelerin Uluslararası Şurası tastık edilmiş oldu. Şuranın amacı: 1.Bütün dünya müzeleri ve bu sahanın profesyonel uzmanları arasındaki işbirliğini ve karşılıklı yardımı oluşturmak ve geliştirmek.2.Müzecilik alanındaki gelişime yönelik programın hazırlanması. 1948 yılından itibaren "Museum" dergisi yayımlanmağa başlandı ve burada aralıksız olarak müzelerin aktüel problemleri, ayni zamanda müze faaliyetinin genelleştirilmiş izahı ve perspektifleri kendi ifadesini bulmakta idi. Bir süre "müzeoloji" ve "müzeografi" terimlerinin bir arada kullanılması aslında müzecilik ilminin gelişimine engel bile olmakta idi. Bununla birlikte müze faaliyetlerinin özel merkezleri müzelerle ilgili bilgilerin yayılması ve öğrenilmesinde faydalı faaliyetlerde bulun-

Etnografya Müzesi (Ankara)

Scanned with CamScanner

makta idiler. İlk olarak onlar eski Sovyetler Birliği'nde (1917), ikinci defa ise İkinci Dünya Savaşından sonra (1945) Doğu Avrupa ülkelerinde de meydana gelmeye başladılar 3. 1919 yılında Moskova"da Bedii Araştırmacılar Tarihi ve Müzecilik Enstitüsü, 1921-1924 yıllarında Petersburg "da Ali Ekskursiyon Enstitüsü, 1920 yılından sonra ise Maddi Kültür Akademisi bünyesinde müzecilikle ilgili komisyon oluşturulmuş, ayni zamanda diğer analoji merkezler müzelerin ayrı ayrı profilli grupları için metodik vesaitler hazırlamakta idiler. Onlardan farklı olarak Tarih Müzesi bünyesinde faaliyet göstermekte olan Müzeciliğin teorisi bölümü (1918-1933) daha çok müze isinin tarihi ve teorisi problemlerinin araştırılması ile ilgilenmekte idi. 1930.yıllardan başlayarak onun mirasçısı olarak Merkezi İlmi-Araştırma Enstitüsü faaliyete baslar ve diyarsinaslık (memleket bilimi) ve müzecilik faaliyetlerinin metotlarının analizi ile ilgilenmekte idi. Keçen asrın 20-30. Yıllarından başlayarak Sovyetler Birliği'ne dâhil olmuş cumhuriyetlerde de müzecilikle ilgili araştırmalar yapılıyor ve bunlar "Müze", "Müzelerin sosyal fonksiyonları", "Müzenin Araştırılma Konusu" gibi problemlerin analizi aslında müzecilik ilminin konusunun daha somut olarak belirtilmesine hizmet etmekte idi. 1950. Yıllarda "Sovyet müzeciliğinin esasları" kitabında bu eğilimi bir daha his etmek mümkündür. XX. Asrın ikinci yarısından başlayarak müzeciliğin bağımsız bir bilim dalı olarak oluşturulmasına yönelik çabaların özellikle güçlenmesine tanık olmak mümkün olur ve eğilim özellikleDoğu Avrupa ülkeleri için has idi. Örneğin 1964 yılında ADR da müzeciliğe ait olunmuş bir uluslararası sempozyum gerçekleştirilmiş oldu. ."Müzecilik" teriminin belli olunması amacıyla özel olarak "tezisler (iddialar, fikirler)projesi" bile hazırlanmış oldu. Bu sempozyumda yer alan

Ermitaj (Sankt-Persburg)

Scanned with CamScanner

birçok bilim adamlara böyle bir sonuca varmış oldular ki, müzecilik kavramı müze faaliyetleri ile ilgili bütün sahaları içine alabilmelidir. Bununla birlikte bu dönemlerde müzecilik anlamının ve konusunun izahında farklı farklı bakışlar da ortaya çıkmış oldu. Bilim adamlarının bir kısmı müzeciliğin bir bilim dalı olduğunu kabul ettikleri halde, diğerleri bunu inkar etmekte idiler.

Geçen asrın 50-60. Yıllarında müzecilik birkaç disiplinin temelleri esasında meydana gelmesi fikri daha çok yaygın idi. "Müzeciliğin" konusu ile ilgili problemler 1950. Yıllarda Çekoslovakya âlimi İ.Meustupnıy tarafından formüle edilmiştir. Fakat ona göre müzecilik, ayrı ayrı disiplinlere bağlı birçok perakende durumda olan parçalardan ibaret olup, müzelerde birleştirilmiş oluyorlar. Bununla birlikte bu disiplinlerin istekleri "müzeciliğe" nazaran daha "yüksek" değerlendirilmekte idi.4 1981 yılında i Çek tarihçisi İ.Beneş kendi "Müzeoloji" eserinde yazıyordu: "Müzeciliğin konusu ihtisaslaştırılmış disiplinlerin faaliyetidir ve onların yardımı ile müze isi kendi sosyal fonksiyonlarını gerçekleştirebilir. Buraya "Faaliyet araçları" müze konusu ile birlikte ayni zamanda onun bütün enstitülü sistemi dahil olabilir.» 5. On yıl sonra Slovak tarihçisi Z.Stranski müze faaliyetini araştırarak bir daha müze işinin pratik yönlerine dikkat çekebilir ve müzeciliğin bağımsız bir disiplin olması fikrinin savunulmasına hak kazandırmağa çalışıyor. Aynı zamanda o böyle bir sonuca varır ki, müzecilik konusu müze faaliyet sferasına (âlemine) dâhil oluyor.6 Alman bilim adamı İ. Yan ise daha dakik bir prensip uygulayarak ispat etmek istiyordu ki, müzecilik alanında önemli olan müze eşyaları ve müzeciliği araştıran *gnoseolojik* (idrak nazariyesi) görüşü sorunlardır ve burada toplumun idraki faaliyeti ile enformasyon taşıyıcıları olan müze eşyalarının rolünü da unutmamak gerekir. Alman tarihçisi A.K. Şrayner ise müzeciliğin konusunu rasyonel ve emosyonel idrakin kaynakları olan ve gelişimin özelliklerine etki gösterebilen maddi ve manevi değerlerin tümünün öğrenilmesi, araştırılması, paylaştırılması gibi hadiselerin bir arada olması ile alakalandırıyor. Rusya "da komple şeklindeki münasebeti ve Schrayner"in fikrine yakın eğilimi A.M Ragozin"in araştırmalarında izlemek mümkündür

- Müzecilik ile ilgili kapsamlı ve çok yönlü araştırmaları: İ.Beneş, A.Ragozin, K.Şrayner, V.Gluzinski, A.Zaks, D.Provikoviç, E.Gasanagiç, E.Kogan, S.Smidt, E. Gofman, V.Revyakin, V.Garnik vb eserlerinde görmek mümkündür.

Yukarıda söylenenleri dikkate alarak şunları kaydedebiliriz ki, müzecilik bir bilim olarak esasen XX. asrın ortalarından itibaren oluşturulmağa ve geliştirilmeğe başlamıştır. Çeşitli bilimsel araştırmalar bu bilim dalının gelişim sürecine takan (etken

Scanned with CamScanner

olabilmişti) verebilmiştir".

XX.asrın başları Azerbaycan "da müze işi devlet seviyesinde kurulması ile seciyelenmistir (karakterize olunmuştur). Bu hadise doğrudan doğruya Azerbaycan "da 1920 yılında Azerbaycan Tarih Müzesinin meydana getirilmesi ile ilgili olmuştur ve tizlikle (süratli bir zaman içerisinde) müze cumhuriyetin bilimsel-maarifçilik merkezine çevrilmiş oldu.

Kronolojik bakımdan müzenin bilimsel faaliyeti ile tanışlık bir daha burada bilimsel-araştırmalara geniş yer verilmesine tanık olmak mümkün oluyor. Ayni zamanda burada sık sık bilimsel konferansların, tebliğlerin teşkil olunmasına, etnografi ekspedisyonların gerçekleştirilmesine, bu sırada hatta arkeolojik kazıların gerçekleştirilmesi ile ilgili faaliyetlerin sürdürülmesine geniş yer verilmesini de görebiliriz. İleride Tarih Müzesinin bu verimli faaliyetinden dolayı Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Akademisi bünyesinde bilimsel-araştırma müessesesi gibi statüsü muayyen olundu. Çeşitli kaynaklardan: bu sırada kapsamlı faktiki (gerçek materyallerden, bu sırada Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Arşivinden: Ulusal Akademinin arşivinden, Azerbaycan Cumhuriyeti Tarih Müzesi fontundan alinmiş materyaller esasında belli bir sonuca varmak mümkün olur ve bu süreçte müze işi ve müzecilik alanında büyük katkıları olmuş ünlü tarihçi ve bilim adamlarından : Serifov D., Zifeld A.R.,., Barselius-Nalçagarov S.L., Pohomov E.A., Yelpatyevski E.S., Livsits S., Alekperov A., Meşaninov İ.İ., İshanov B.İ. Leviatov V.N., Caferzade İ., Caferov R., Tokarjevski E.A., Kaziyev M.A., Memedov R., Azizbeyova P., Musayev T.A., Garnik V.Y., Efendiyev R., Yunusov A.G., Bayramov A., Gurbanova-Melikova E.G., Bahşiyeva A. ve başkalarının adlarını saygıyla hatırlamalı oluyoruz.

1980 yılında kültür bakanlığının kararı ile müze işinin ulusal ilmi-metodik kabinesi tesis edilmiş ve onun başkanı olarak V.Y.Garnik görevine başlamış oldu. Bir taninmiş bilim adamı ve tarihçi gibi V.Y.Garnik 1971 yılından başlayarak müzecilikle ilgili derin araştırmalar yapmakla birlikte onun sonucu olarak Azerbaycan SSR'de (1920-1964) 'Müze Kuruculuğunun Tarihi' isimli geniş kapsamlı eserini yayımlamış oldu. Bu eserde müellif:

1. Müzelere pratik yardımın gerçekleştirilmesi.

2. Müze elemanlarının profesyonel bilgilerinin artırılmasına yönelik önerilerin (tavsiyelerin) verilmesi.

3.Tematik-sergileme planlarının raporlanması.

4.Müzelerin tecrübelerinin öğrenilmesi ve analizi.

5.Metodik tavsiyelerin hazırlanması.

6.Yeni ekspedisyonların (gezilerin) teşkili işinde bilvasıta iştirak etmek. 7 Son zamanlar Azerbaycan›da müzelere özel önem verilmesi ve eski Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev cenaplarının bu sahaya zamanında ciddi münasebeti, müze işini en üst düzeye yüceltmiş oldu. 1993 yılında Azerbaycan Bilimler Akademisi Bilim adamlarına konuşan Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev şunları söyledi: "Biz her zaman objektif olarak, kendi geçmişini objektif olarak analiz etmekle birlikte bugünkü ve gelecek nesillere gerçeği iletmek zorundayız.

Ne yazık tarihimizim birçok gerçeklikleri tahrif olunmuş ve bugünde tahrif olunmaktadır... Tarihçilerin görevi - bu yanlışlıkları aradan götürmek olmalıdır".8 1991 yılından başlayarak Azerbaycan Devlet Kültür ve Güzel Sanatlar Üniversite'sinde müzecilik üzere uzmanlar hazırlanmaktadır. Hali-hazırda birçok müze şebekelerinde üniversitenin mezunları – müzecilik uzmanları çalışmaktadırlar

Azerbaycan Cumhuriyetinin şimdiki Cumhurbaşkanı İlham Aliyev de kültür ve sanat alanında çok verimli faaliyetlerde bulunmaktadır. Onun gösterisi ve yardımı ile ülkede yeni yeni müzeler oluşturulmakta ve halkın tarihine verilen yüksek değer her geçen gün bir daha yükselmektedir.

Scanned with CamScanner